

HALK TOZANI

Bir memleketin türkülerini yapanlar kanunlarını yapanlardan daha güçlüdürle.

Sayı:6

Mart 1989

SENİ

Ben bir bulut olsam sende yeryüzü
Yağmur olup yağsam ıslatsam seni
Çimenler içinde papatya olsan
Kendi ellerimle toplasam seni

Sen bir koyun olsan bende bir kuzu
Beraberce gezsek ovayı düzü
Elimle yedirsem kepeği tuzu
Huri gılmanlara besletsem seni

Sürü olsam seni alıp götürsem
Gütsem bozkırlarda düze yatırsam
Ablam sağsa ben helkesin getirsem
Kollarıma alıp hoplatsam seni

Sürüye uymasan kaçipta gitsen
Koşsam arkansıra derede tutsam
Götürsem pazara satılık etsem
Şu şair Hasan'a bir satsam seni.

1965

HASAN KARA

HALK TOZANI

Bir memleketin türkülerini yapanlar kanunlarını yapanlar-
dan daha güçlüdürler!

Sorumlusu: EMEKÇİ

Yazışma adresi: YABANEL YAYINLARI

Oranien Str.188
1000 Berlin 36

Değerli okurlar,

Bir Halk Ozanı Dergisi daha çıkışı başardı.Uzun sürdü bu sayının hazırlığı,doğrusu baskısı.Sebebin yazmaya bilmem gerek var mı?

Bu sunuda birkaç noktaya dikkat çekmek istiyoruz.Bunlardan ilki zaten ozan dostların isteği.Dergide yayınlanan şiirlerin her türlü hakkı imzası bulunan ozana aittir.Onları izinsiz bestelemekse kanunen yasak!..Hırsızlığa yasak ne kâr eder ki!Ozan Can Yoksul'un Yabanel Yayınlarınca yayınlanmış Zulada Kalan Türküler adlı kitabından bir türküsü Aşık Emrah tarafından kendi adına kasete okunmuş.Şiddetle kınıyoruz!

Dergimiz sorumlusu Emekçi'nin Tarla adlı parçası da önce Aşık Mahsuni tarafından bozuldu.Umudun savunucusu Tarla silikleştirilmek istendi."Koca" Mahsuni kasette Emekçi'nin adını söylemekten çekiniyor da,türküye bir dörtlük zam yapmaktan,başına alakasız bir konuşmayla girişten sıkılmıyor.

Otosansürcüler,sansürcülerin cesaret kaynağıdır!..

Sabahat Akkiraz ise Arif Sağ yönetiminde çıkarttığı yeni kasetinde Tarlanın değiştirilmişini de değiştirerek okuyarak,el emeği göz nuru bir çalışmayı anlaşılmaktan,doğrusu aslı gibi anlaşılmaktan çıkarıyor.Ne gerek var bütün bunlara?

Deste Günaydın son kaseti'nin adını "Ağla Kızılırmak Ağla"koymuş.Emekçi'nin doğrusunu bu sayıda yayınladığımız türküsünü de okumuş kasette.Şah beyitte ise Emekçi yerine "bir garip" deyivermiş.Vay garibim vay...

Her türlü yozlaştırmayı,bozma ve değiştirmeyi şiddetle kınıyoruz.Sanata,emeğe ve insana saygıyı kimseye hatırlatmak gerekmiyor bu çağda!

«MIHNETİ KAHROLUR
YÜREĞİ SIZLAR»

Hasan HÜSEYİN

Mihneti, Feryadı, Flganî, Mahzunî, Ruhsatî,
Gedayî, Öksüz Âşık, Fakrî, Fedayî, Mecnunî, Dert-
li, Kusurî, Noksanî, Derdiçok, Efkârî, Zülâlt...

Acı bizim aşımıza ekmeğimize değil; gecemize
gündüzümüze değil, adlarımıza bile sinmiş. Ne de-
mek Mihnetî, ne demek Feryadı, ne demek Mahzu-
nî? Gözlerinin içi gülen insanlarız biz, gerçekçiyiz,
seveceniz, iyimseriz, düşçül değiliz. Toprağımızdan
da gelmiyor bu acı; güneş altında pırıl pırıl yatan
bu toprak, acı vermez insana. Öyleyse neden böyle
acılıyız a dostlar?

Diyor ki Orhan Veli :

«Bu düzen böyle mi gidecek?
Pireler filleri yutacak
Yeddi nüfuslu haneye
Üç buçuk tayın yetecek?»

İşte, herhalde buradan geliyor adlarımızın bile acılığı!...

«Sanatı ben, halk dediğimiz hazineden devşirilmiş cevhere benzetirim. Sanatçı, bir sarraf bilecenliği ile bu cevherleri bulup ortaya çıkaran, işleyen kişidir. Eğer sanatçı, kendisini o halktan birisi olarak sayıyor, görüyorsa gerçek yerini alacak; değilse, büyük bir mirasa konmuş hayırsız evlât uçarılığıyla gönül eğlendirip duracaktır. (...) Halkın sorunlarını, dertlerini, sevilerini yansıtmayan sanat kalıcı olabilir mi hiç? Halkı dile getirmeyen sanatı kuşaktan kuşağa kim devredecektir? Kendi halkıyla kaynaşmayan, onu savunmayan, onu anlatmayan sanatçı kime benimsetecektir kendisini; kime kabul ettirecek, nasıl kalıcı kılacaktır sanatını?.. Sanat bir dil oyunu, bir gönül eğlencesi değildir. Bu açıdan bakılınca sanatçı, çağının gereklerine göre halkına yön veren kişi oluyor. Böyle olduğu içindir ki, baskı yönetimlerindeki devrimsel halk hareketlerinde en büyük çileyi ve de en ağır işkenceyi, bu hareketlere yön verme görevini üstlenmiş bulunan sanatçılar çekmiştir. Dünya sanat tarihi bu konuya değgin örneklerle doludur» diyen öğretmen Vehbi Polat ile, nice yıllardan sonra bir gün, 79 yılı başlarında bir gün, Halk Ozanları Kültür Derneği'nin

kapısı önünde karşılaştık. Yahu dostlar, bizim Vehbi Polat değil mi bu? «Hayır, hayır; Mihnetî'dir o!»

Müslüm Sümbül'e sordum : «Mihnetî'dir, Mihnetî» dedi. Müslüm Dalkılıç'a sordum; «Mihnetî'dir, Mihnetî» dedi. Haydarî de öyle dedi, Kul Ahmet de; Selim Sabit Pülten de, Şevket Kanbir de. Onur Acar İslim'e sordum; «Doğrudur, Aşık Mihnetî'dir o!» dedi. Vay anasını! Bizim sevgili öğretmen Vehbi Polat, bozuk düzenin mihnetini çeke çeke «Mihnetî» olup çıkmıştı.

O gece, Dernek'te, yıllardanberi özlemini çekip durduğum söyleşi toplantılarından birini yaşamamın mutluluğuna erdim. Ozan dostlar, âşık dostlar, papatyanın tac yaprakları gibi dizilmişlerdi, Dernek odasında. Sazları vardı, sözleri vardı, ağızlarında balları vardı. Bir hanım ozanın Derneğe giriş gününde biraraya gelmişmişiz; söyledi, çaldı hanım ozan kardeşimiz, ballandık, yüreklendik, çoğaldık. Yüreğinden ateş alıp koyduk yüreklerimize, birimizi bin eyledik. Saatler su gibi akıp gitmiş, bilemedik, anlayamadık.

Aradan aylar geçti. 16. Hacıbektaş Şenlikleri'nde ydim, 16-20 Ağustos günleri arasında. Ozan Feyzullah Çınar geldi mikrofona ve şu ağıdı söyleyip çaldı:

Maraş'ın üstünde uçan turnalar
Kanadı kırılmış öter dolaşır.
Yavruları kurşunlanmış analar
Koyun gibi kuzusuna meleşir.

Kardeş kardeşine bombalar atar
Bir ana can vermiş sokakta yatar
Kollarını sarmış yavrusun tutar
Nasırlı elleri kana bulaşır.

Kimisi sözlü de kimi nişanlı
Kimi taze gelin hem iki canlı
Karnından vurulmuş fistanı kanlı
Ciğerler kavrulur canlar ağlaşır.

Körpecik fidanlar kuruyup solar
İnsanım diyenin gözleri dolar
MIHNETİ dertlice sazını çalar
Gönülden gönüle dostu ulaşır.

Evet. Mihneti'nindi bu sözler. 22 Aralık 1978'-de, Maraş cankırımı üzerine söylemişti. Feyzullah Çınar, o güzel sesi ve saziyla ağlattı bizi o gece.

1929'larda, yani Harf devrimi günlerinde Şenkaya'nın Gaziler köyünde doğan Vehbi Polat, kendini şöyle anlattı bana :

«... Vehbi demişler adıma. Böyle geçmiş kütüğe, Vehbi Polat...

.. Azık çantasında bir ekmek, bir baş soğan, ya da bir yumurta ile mal-davar peşinde koşan tüm

köylü çocukları gibi büyüdüm ben de. İlköğrenimimi köyümün ilkokulunda yaptım. Karş-Cılavuz Köy Enstitüsü'ne girdim, 1948 yılında öğretmen oldum. 1958 yılına değin Karayazı ilçesinin köylerinde ve merkezinde çalıştım. 1959 yılında askerlik görevimi tamamladığımda Turhal ilçe merkezinde sürdürdüm öğretmenliğimi. 1965 yılında Tokat-Merkez ilçeye bağlı Ortaköy İlkokulu'nda görevlendirildim. Dokuz yıl çalıştım bu köyde. Mesleğimin yirmi yedinci yılındaydım. Orta öğrenim çağına girmiş olan çocuklarım, kente taşınmamı gerektiriyordu. Bu nedenle verdiğim dilekçeler olumlu karşılanmıyor, hiç ummadığım bir kötümserlik çöküyordu üstüme. İnsancıl duygularını uyarırım düşüncesiyle, en sonunda şöyle bir dilekçe verdim yetkililere :

TOKAT VALİLİĞİNE

Sayın Valim size bir dileğim var,
Derdim dinle, pek naçarım, gör beni.
Bulunduğum köyde çok emeğim var,
Tahkik eyle dalremden sor beni.

Bir kızım var, ilkokulu bitirdi,
Vakti geçti, bildiğini yitirdi,
Üzdü bu dert beni aklım götürdü,
Tutar bir de suçlu sayar yâr beni.

Yaşım kırkbeş, mesleğimin sonunda,
Büyükluğun şerefinde şanında,
Şaşmaz kararında himmet ânında,
Emir buyur. köyden kente ver. benâ.

Hâfifçe bir gülümseyişle yanıtlandı bu dilek-
çem de. Ne idi suçum, bilemedim!.. Başarılı bir öğ-
retmendim kendimce. Görevimi çevreme taşıyor,
tüm sorunlarıyla ilgileniyordum halkımın. Sanırım,
başlıca kusurum da buydu. Dört duvar arasında
tutuklu, ABC öğretmekten gayri hiçbir şeyle ilg-
lenmiyecekti. Öğretmen, onlara göre. Ama uyamı-
yordum ben bu kurala bir türlü. Yer etmemişti bu
saçmalık; bu duygusuzluk benim yüreğimde. Göre-
vim çoktu, genişti benim görev alanım. Sığamıyordum
bir dersanenin duvarları arasına. Kimi zaman
çevre sınırlarına, kimi zaman da ülke sınırlarına
değin taşmakla görevli sayıyordum kendimi. Bir
kişinin kazancını bir kişinin yediği bir düzende ta-
rafsız kalamıyor, susamıyordum bir türlü. Bazı kez
sözlü, bazı kez de yazılı olarak anlatmak, açıkla-
mak zorunda kalıyordum bu hababam gidişini...

Ve yıllarca gösterdim bu direnci, yılmadan, yo-
rulmadan... Ünlü 12 Mart Muhtırası'nın doğurduğu
Balyoz Hareketi, memurun yazma özgürlüğünü kı-
sıtlayınca, 1971'de, çok sevdiğim Halk şiirine dön-
düm. İçimi dolduran ülke ve halk sorunlarını bu
biçimle döktüm kâğıt üzerine. Mihnethi takma adıyla
yazdığım şiirlerin ilk bölümünü «71'in İniltisi»

adlı yapıtımla yayımladım. Artık söyleme ve yazma özgürlüğünden yoksun olarak yaşayamazdım. 2 Aralık 1974 tarihinde emekliye ayrılmak zorunda kaldım».

Vehbi Polat. köylerde geçen yıllarını anlatırken, zaman zaman çok duygulanıyor, sıcak sıcak yaşlar döküyordu gözlerinden. 1948'de ilk görev yeri, Karayazı'nın A. Söylemez köyüydü: «İş içinde eğitim ilkesine bağlı oluşum yüzünden bir hayli yadırganmışım bu köy halkı tarafından. Onlara göre öğretmen, çocuklara okuma-yazma öğreten bir «efendi»'ydi. Oysa ben, yeri geldikçe kazma-kürek salları, bahçe beller, çift sürerdim. Ama sonradan alıştılar bana. Giderek tüm işlerinde yararlı olduğumu gördüler, anladılar. Daha bir yaklaştılar, daha bir bağlandılar o zaman. İkinci, üçüncü yıllarımda ben artık okulun öğretmenini değil, köyün öğretmeni olmuşum. «Hökümet adamı» değildim. O köyün bir insanı, kendilerinin bir parçasıydım.»

1965 yılında Tokat'ın Ortaköy ilkokuluna atanmış ve dokuz yıl aralıksız çalışmıştı bu köyde. Yıl, 1974 olmuştu. Yirmiyedi yılı köylerde öğretmenlikle geçen Vehbi Polat, bunalmağa başlamıştı artık. «Demokrasi çıkartkanlığına rağmen toplum düzenindeki dengesizliğin arttığı ve sınıfsal çatışmaların iyice yoğunlaştığı bir dönemdi. Belirli bir züm-

renin oluşturmağa çabaladığı sermaye diktatoryası
aziya almıştı gemi artık. Bu zümrenin temsilcisi
durumunda olan hükümet, oylarını aldığı mutsuz
çoğunluğa karşı insanlık dışı bir oyun oynuyordu.
Bu oyunun içyüzünü açıklayan ve de mutsuz ço-
ğunluktan yana olan aydınlar baskı altına alınıyor,
özellikle halka en yakın bulunan Türk öğretmeni-
ne açıktan açığa işkence ediliyordu. Toplum düze-
nindeki bu dengesizlik, bu hababam gidişi, Turhal'
da görevlendirildiğim 1959 yılında iyice etkileme-
ye başladı beni. Haklarından yoksun bırakılmış in-
sanların yüreğinde çöreklenmiş bulunan derdi, her
geçen gün biraz daha yoğunlaşıyordu. Ezilenden,
sömürülenden yana olmanın bilinci, erdemi içeri-
sinde çalışmaya koyuldum. Toplumsal sorunlara
değgin yazılar yazmaya başladım. İlkın Turhal ve
Tokat'ta çıkarılan yersel gazetelerde, sonra da ara-
lıklı olarak, Ankara'da çıkarılan Vatan ve Yenigün
ile Samsun'da çıkarılan Çaltı gazetelerine yazdım.
İmece dergisinde çıktı birkaç yazım. Yenigün gaze-
tesinde Direnenler adlı romanımla Eğitim Düzeni-
miz başlığı ile bir inceleme tefrika edildi. Kitap ha-
linde çıkmadı henüz bu çalışmalarım. 1965 yılın-
da çeşitli yayın organlarında çıkmış olan birkaç
anımı Acı Anılar adlı yapıtımda kitaplaştırdım»
diyor. Yine 1973 yılında, Yenigün gazetesinde, Akıl
Törpüsü genel başlığı altında bir dizi yazı yayımla-
dım. Bu yazılarımla Atatürkçülüğe ters düşen ya-
şanmış olayları dile getirdim».

Evet, bunca acıdan sonra Vehbi Polat, kendini Halk şiirinin içinde buluyor. Yılların acı birikimini başka türlü dile getirmesi olanaksızdır.

Nasırlı ellerde biter

1 Mayıs'ın çiçekleri.

Şenliğinde göbek atar

Burjuvanın köçekleri

.....

Yürüdüler, sanki sel'di,

Tek bir yürek tek bir dildi,

Taksim'de oyuna geldi.

Halkımızın koçakları.

1977'nin 1 Mayıs'ı böyle türküleşiyor Mihnethi'nin dilinde. O, acılar içindeki emekçi halkının dertlerini, sorunlarını yüreğinde duyan, öğretmen bir saz ozanıdır. Duyargaları ülkesine ve bütün dünyaya açıktır onun. Biryandan,

Baba Tonguç sana tekmil vereyim,

Açtığın kavgayı sürdürüyoruz.

Kavga çetin, baştan başa yarayım,

Yine dost eliyle sardırıyoruz.

Diktiğin fidanlar dal-budak saldı,

Sana saldıranlar belâsın buldu,

Kavgadan çekilip kaçanlar oldu,

Kaçanın yerini dolduruyoruz.

derken, bir yanda faşist odaklara tükürmektedir:

Hırsız bey ettin halkı da köle,

Yediğin naneler gelmiyor dile.

Faşist yuvaları köylerde bile

Kur diyen sen misin ben miyim yoksa?

Biryandan,

Baba hiç kimseyi incitmedim ben,
Doğru yolda yanlış adım atmadım.
Ne bir cana kıydım, ne akıttım kan,
Katillerden yana taraf tutmadım.

.....

Dost diye geldiler kapımı açtım,
Ne bir kuşku duydum ne geri kaçtım,
Kahpece vurdular kendimden geçtim,
Neyleyim peşinden koşup yetmedim .

diye ağıt yakarken, öğretmen Nebi Dadaloğlu'nun sevgili devrimci oğlu Ozan Dadaloğlu için; biryandan da ülkeyi vurgun-talan havasına sokan, kana ve gözyaşına bulayan pis politikacılarla, güdülen politikayla alay etmektedir:

Böyyük Türkiye'nin müreffeh çağı,
Solcu dedik sürdük üstüne sağı,
Zeytinyağlarına makina yağı
Kattık da kalkınma olmadı gitti.

Biryandan,

Yağmur yağmur, toprak toprak,
Bahar kokarlar çocuklar,
Çiçek çiçek, yaprak yaprak,
Bahar kokarlar çocuklar

diye, ülkesinin çocuklarını anlatırken Çocuk Yılı'nda, biryandan da Cumhuriyetin kuruluşundan beri birtürlü gerçekleştirilemeyen Toprak Reformu konusuna değinir: «... Yüzyıllar geçti, rejimler değişti, ama bu yara sağaltılmadı bir türlü. Bugüne

değın, kimbılır, kaç bın kışının öldüğü bu topraklar hep böyle kana kesti de, dağıtılmadı gitti gerçek sahiplerine. Ölüm kustu, kan kustu, yürekler acısı bir drama dönüştü de, el atılmadı toprak sorununa... Cumhuriyet kurulduğundan beri hemen her hükümetin programına alınan toprak reformu yüzbinlerce topraksız almayı oyalamaktan öteye geçmedi. Yedikleri ile, yiyecekleri ile içlerine kan katran olasıca birkaç ağanın hatırı için bulunamadı bir çözüm yolu» (Çarık Dergisi, Haziran—Temmuz 1977. sayı 4-5 ve Cumhuriyet Gazetesi).

Mihneti, şiirlerinden bir bölümünü, 1974'lerde «71'in İniltisi» adlı bir kitapta toplamıştı. «Emekçinin Türküsü», onun ikinci kitabı oluyor. İçinde,

Gerek işyerinde gerekse evde,
Dünya işçileri hep bir görevde,
Bir yanım örgütte, biri grevde,
Bir yanım faşizme çullanır durur

gibi deyişler bulunan «Emekçinin Türküsü»nün bir an önce günışığına çıkmasını yürekten dilerim.

YABAN İLLERİNDE

Geçim için düştü gurbete yolum,
Dağlar duman duman kar bölük bölük.
Garip kaldın kardaş, tutuldu dilim,
Diyemem derdimi var bölük bölük.

Sahipsizlik imiş zorun da zoru,
Hasretlik elinden çekerim zarı,
Vatanıma giden turna katarı,
Götür selamımı ver bölük bölük.

Zengin olan bizde görür rağbeti,
Yoksul dersin berbatın da berbatı,
Naçar kalıp boylar isen gurbeti,
Yaban illerinde dur bölük bölük.

Mihneti, acıyla geçti günlerim,
Kendim söyler, kendi derdim dinlerim,
En sonu derim ki, benim canlarım,
El kahrı çekilmez zor bölük bölük.

MIHNETİ

Halk ozanı Abdullah Papur'u kaybettik

Özellikle Almanya, İran ve Suriye'de çok sevilen halkı ozanı Abdullah Papur, geçirdiği bir trafik kazası sonucu hayatını kaybetti.

Sivas'taki talihsiz trafik kazasında 39 yaşında ölen Şah Plakçılık sanatçılarından Abdullah Papur Sivas'ın Çetinkaya İlçesinde toprağa verildi.

Abdullah Papur'un genç yaşta ölümü hayranlarını üzdü.

SAVCI BEY

Ne sandın sen ozanları savcı bey
İt ile beygire tapan değiliz
Halka malolmuşuz bizler ezelden
İt ile beygirere tapan değiliz

Halk için çalınır bizim sazımız
Halka malolmuştur bizim sözlümüz
Pir Sultan'dan gelir gerçek özümüz
Parayla satılan ozan değiliz

Zindanlara atıp çile çektirsen
Senelerce bize zulüm ettirsen
En kötü hücreye bizi attırsan
Hücrelerden korkup kaçan değiliz

Türkü söylemek suçmu sayılır
Haksız yere bize ceza verilir
Bu düzende böyle gitmez devrilir
Yalan ile temel atan değiliz

Papur ne hocadır nede düzenbaz
Suçum elimdeki çaldığım su saz
Sana derim be hey faşist düzenbaz
İt ile beygire tapan değiliz.

APTULLAH PAPUR

AŞIK VEYSEL İLE

İKİ GÜN

FETHİ SAVAŞÇI

1964 yılında İzmir'de günlük yayınlanan, Demokrat İzmir gazetesinde muhabir olarak çalışıyordum. İçerdeki telefonda gazetenin kapıcısı "Fethi Bey, kapıda bir ihtiyar seni görmek istiyor" dedi. Haberimi daktilo etmiştim. Gazetenin sekreterine, haber başlıklarını açıp, müretteplere teslim etmesi için verirken, muhabir odasının kapısından gazetenin sahibi rahmetli Adnan Düvenci, o kalın, gür sesiyle: Fethi Bey evladım, Aşık Veysel, gazatamın (gazete diyemezdi, dili dönmezdi.) kapısında seni bekliyormuş. Bizim ulusçuluk hareketinin de şairidir o. Bize emanet olarak bırakılmıştır. Koca kafalı kapıcı şairi mairi ne bilir, adamcağızı sokmamış kapıdan içeri. Veysel'le konuş, resimli güzel bir yazı getir. Koş çabuk!" dedi. Merdivenlerden aşağıya koşarak indim. Orta boylu, yakasız gömlek giymiş, bir yaşlıyla, uzun boylu, iri yarı, siyah pos bıyıklı (sonradan öğrendim, oğluymuş Aşık Veysel'in) biriyle yüz yüze geldim. Aşık Veysel'in elini oper-

ken "Hoş geldin üstat!İzmir'imizi de onurlandırdın!" dedim.Elimi sımsıkı tuttu,güldü.Yüz çizgileri daha da derinleşti.Sağ elimin üstünü okşadı:

-Hoş bulduk evlât!Biz Ankara'dayken oranın şairleri senin adını verdi.Burada Fuar'da 17 Nisan günü,Köy Enstitülerinin kuruluşu nedeniyle, bir şenlik yapacağız.Hem Ege bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği'nin hemi de Ege alevilerinin lideri olan Doktor Bedri Noyan'ın davetlisiyiz.Sen, şimdi bizi onlara götüreceksin evlât!

-Oldu üstat,hemen gideriz.Ama önce bir karnımızı doyuralım olmaz mı?Açlık,tokluk nasıl? dedim.Sarıldı,rastgele öptü yüzümden:

-Biz o işi az önce yaptık oğlanla!Akşam geç geldik otobüsle.Bir otele indik.Aha şurada bir yerde.Az önce yedik.Sen,gasavet etme!Senden ırcamız,gazeteci olarak,sen de Ayini Cem toplantımıza gattıl,gözelcene yaz!Ankara'daki şairler öyle dediler.

-O kolay üstat!Hiç merak etme!Şimdi az ötedeki Asım'ın kahvesine gidelim.Oradan Bedri Noyan'a,öğretmen arkadaşlara telefon ederim,hemen gelirler.

-Yüzü aydınlandı Veysel'in:

-Peki evlât gidelim!Oğlu iki adım arkamızdan,terbiyeli,sessiz bir şekilde yürüyor,bizi takip ediyordu.Kahveye girdik,deniz kıyısında bir masaya oturduk.Kahvelerimizi yudumlarken,Veysel'e baktım.Hafif dalgalı denizin sesiyle,uçuşan martıların seslerini duyar gibiydi.Kahvenin telefonundan Bedri Noyan'ı,öğretmenleri aradım.Veysel'in İzmir'de olduğunu,Atıf'ta oturduğumuzu söyledim.Sessizce oturdum sandalyama.

-Az sonra Atıf'ın Kahvesi doldu.Bedri Noyan,büyük bir saygıyla Aşık Veysel'in elini öperken,ka-

labalık el öpmek için sıraya girmişti, Bu büyük saygı gösterisi, disiplini Aşık Veysel'in sanatından, kişiliğinden başka, Alevi-Bektaşî terbiyesinden de kaynaklanıyordu. El öpenleri hemen hepsi Alevi inançlı öğretmenlerdi. Yıllardır ilk kez, sevinçten gözlerim yaşardı.

Aşık Veysel, Doktor Bedri Noyan'ın arabasına binerken:

-Doktor evlâdım, hanı gazatacı Fethî Bey vardı az önce. Sesi çıkmaz oldu! dedi. Öğretmenlerden birisi:

-Merak etme üstât! O, gece gündüz hep bizimledir.

Aşık Veysel, arabaya binerken kalabalığa doğru baktı. Sanki herkesi görüyor gibiydi.

İKİ GÜN SONRA

İki gün sonra akşama doğru, gazetenin fotoğrafçısı Mehmet Ali'yi yanıma alarak Fuara gittik. Benelüks Pavyonunun salonu ağzına bir doluydu. Muğla'nın, Balıkesir'in, Aydın'ın, İzmir'in yakın ilçe ve bucakların, köylerin Alevileri doldurmuştu salonu. İğne atsan yere düşmeyecek kadar kalabalıktı. Mehmet Ali, fotoğraf makinesini boynuna asmıştı. Siyah üzüm gözlerini açarak:

-Fethî abi, bu ne kalabalık! Mitinglerde bile böyle kalabalık zor bulunur. Şimdi nasıl içeri gireceğiz? Hep o, ihtiyar saz şairi için mi geldi bunlar?

-Hem O'nun için, hem de kendi kültürleri için. Hem de kendi varlıklarını ıspat için anladın mı?

-Valla anlamadım abi!

-Sonra sana gazetede anlatırım. Önce salonun ortayerinde Semah oynayacaklar, daha sonra da Aşık Veysel, saz çalıp nefesler okuyacak. Her Semah için

iki poz,Aşık Veysel için de en azından dört beş poz istiyorum.Göster kendini.İzmir'de yılın fotoğrafcısı olmak istiyorsan,bu gece çekeceğin fotoğraflarla olacak bu iş.

Mehmet Ali,heyecanla kalabalığı yararak sahneye yanaştı.Boyu küçük olduğundan,sahnedekileri iyi göremiyor,fotoğraflarını çekemiyordu.İşaretim üzerine,sahnenin dibinden tavana kadar uzanan demir direğe,bir maymun çevikliğiyle tırmandı.Bol bol fotoğraf çekti.Bir kaç kez inip çıktı direğe.

Diğer çıkan günlük gazeteler bu sanat olayına gereken önemi vermemişler,muhabir göndermemişlerdi.Ertesi gün Anadolu Ajansının yayınladığı haber bülteninde,kısa bir alıntıyla yetinmişlerdi.Demokrat İzmir gazetesi,haberi birinci sayfadan,büyük boy resimlerle yayımlamıştı.Haberin yankısı aylarca sürdü.

İKİ YOZLOLOK

Ertesi gün öğleye doğru gazetenin sahibi Adnan Düvenci,Mehmet Ali'yle ikimizi odasına çağırdı,kalın sesiyle:

-Fethi Bey evlâdım,ikinizi de tebrik ederim. Hem gazatamın itibarını artırdınız,hem de diğer rakip gazataları atlattınız.Her biri bugün kısa ajans haberiyle yetinmişler.Söyleyin aşağıda muhasebeciye,sizlere birer maaş ikramiye versin!

-Teşekkür ederim Efendim!

-Mehmet Ali de:

-Sağol abi!

Rahmetli Adnan Düvenci,Mehmet Ali'nin "abi" sözüne kızmıştı.Sesini yumuşatarak:

-Bu çocuğu yetiştirin,Türkçe konuşmasını bilmiyor.Çektiği o güzel fotoğrafların altına hiç olmazsa fotoğraf altı yazısını yazmayı öğrensın.Sonra maymun gibi demir direklere tırmanıp,fotoğraf çekmesin.Düşer bir yerini kırarsa,siğortayla başımız belaya girer.Sen akıllı bir insansın,yetiştir bu keratayı!dedi.

Gölüşerek çıktık,Adnan Düvenci'nin odasından.Akşamüstü haberlerimi yazıp,sekretere verdikten sonra,aşağı kattaki muhasebeciye uğradım.Bir maaş ikramiye istedim.İşverenin öyle söylediğini de ekledim sözlerime.Muhasebeci gülerek:

Ödenek yok! dedi.Bir yıla yakın bir zaman geçti,halâ ödenek yoktu.İşveren ikimize de yalan söylemişti.Oysa ki Demokrat İzmir gazetesi,bölgenin en çok satış yapan ikinci gazetesiydi.İlan da çok alıyordu.İyi kazanıyordu.İki gün üst üste,Mehmet Ali'yle on beşer saat çalışmıştık,Aşık Veysel gecesi,Köy Enstitülerinin kuruluş toplantıları için.Oysa ki aynı gazetenin fıkra yazarları,hergün insan haklarından,toprak reformundan,vergi adaletsizliğinden,işçi haklarından,açlıktan,işsizlikten,demokrasiden bahsedip duruyorlardı.Ev kirasını zor veriyor,beş nüfuslu ailemi zor geçindiriyordum.Cebimde bir sigara parası bile yoktu.Ortanca oğlum Mehmet,bir haftadır ateşler içinde kıvranıyordu.Üç yaşındaydı,i-laç alacak parayı bulamıyordum.(şimdi burada üniversiteyi bitirdi,bir yıldır sosyal pedagog olarak çalışıyor) Geri dönüp muhasebeciden avans istedim. Ayın yirmi biriydi.Ayın bitmesine on gün vardı. Ok dediler,Yukarı kata çıktım,yazı makinasının yanındaki Türkçe sözlüğü,çekmecemdeki dergileri alıp çıktım gazeteden.Bir daha da uğramadım.

Güneşli bir Mayıs günüydü.Alacaklarımı unuttum ama,Aşık Veysel'in sevecen yüzünü,İzmir Fuarındaki kalabalığı,Ayini Cem'i,birlik,beraberlik,kar-

deşlik ve o güzelim disiplinli,terbiyeli havayı bir türlü unutamıyorum.Aradan çeyrek yüzyıl geçti.Yaşadığım sürece de unutamıyacağım.

ÖZÜMLE HESAPLAŞMA

Kibiri bırakmayınca
Sen Bektaşî olamazsın
Kirleri arıtmayınca
Sen insani olamazsın

Gönülsüz ol gönüle gir
Yıkıp da gitsin her kir
Bunun ölçüsü sendedir
Sen erkişi olamazsın

Elsiz ayaksız ol da gel
Hep severek bakıp da gel
Saçlar ağarsa da tel tel
Sen ihsani olamazsın

Senlik benlik çukurunda
Elgün dedikodusunda
Süsünde fiyakasında
Sen irfani olamazsın

Açları doyummayınca
Haklıyı kayırmayınca
Doğruyu söylemeyince
Sen kitabi olamazsın

Bize kibirsiz er gerek
Ahular gibi yar gerek
Hoşgörülü de pir gerek
İç açıcı olamazsın

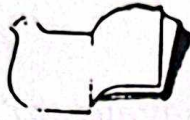
Beyaz kefene sarayım
Sen insan mısın sorayım
Yine ne yaptın bileyim
Sen bilici olamazsın

Bil sözlerin manasın
Arif olanlar anlasın
Neden hep eksik insansın
Piri fani olamazsın

Özüm haktır demeyince
Yüzün yere sürmeyince
Öfkeleri yenmeyince
Yolalıcı olamazsın

Şair Fethi neler dedi
Kendi söyledi dinledi
Andı Baba Erenleri
Sen Bektaşî olamazsın

FETHİ SAVAŞÇI (1947)

YABANEL YAYINLARI VERLAG IN DER FREMDE

- Yabanelde Halk Ozanları 5,00
- Zulada Kalan Türküler (Tükendi) 6,00
Can Yoksul - Şiirler -
- Halk Denir Adımıza 6,80
Vedat Kayacık - Şiirler -
- Saatçi Parmakları Vardır Hazzın 7,50
Yücel Sivri - Şiirler -
- Acılar Toprağımdır 11,80
Vehbi Bardakçı - Öyküler -
- Bir Ekmek Var Orada 7,80
Fethi Savaşçı - Şiirler -
- Ayva Kokulu Ev 7,80
Fethi Savaşçı - Öyküler -
- Irgatoglu Atçalı Kel Mehmet 4,80
Özkan Mert - Destan -
- 10 Türk Masalı 9,80
Adnan Binyazar
- Zaman İçinde Değişim 6,-
Alev Demir

YABANEL YAYINLARI
Oranienstraße 188
1000 Berlin 36

Güney Filmcilik Yayınları Yılmaz Güney'in Kitapları

Boynu Bükük Öldüler	DM 17,50
Soba, Pencere Camı,	
İki Ekmek İstiyoruz	DM 15,50
Sanık	DM 10,50
Salpa	DM 9,50
Hücrem	DM 9,50
Oğluma Hikayeler	DM 8,00

BİRİKEN DAMLALAR

Ne diyelim ne edelim a dostlar
Garibin halinden bilen var mıdır?
On yıllardır sürüm sürüm süründük
Dertten derde düştük duyan var mıdır?

Kadın erkek düştük gurbet ellere
Gözlerimiz yaşlı yürekler yara
Bu gidişin sonu nereye vara
Sonumuzu merak eden var mıdır?

Aklımız sılada biz burda kaldık
Parça parça olduk arada kaldık
El kapılarında biz köle olduk
Bu hal böyle sürüp gidecek midir?

Hem bunlar hem onlar sömürüyorlar
Kanımızı emip semiriyorlar
Başkaldıranları temizliyorlar
Suçumuz ne imiş soran var mıdır?

Horlanırsınız itiliriz her yerde
Yabancılk sızıdır yüreğimizde
Neler birikiyor bilincimizde
Bu birikim bir gün taşacak mıdır?

Damlalar birikir olur bir derya
Deryalar hep durgun beklemezler ya
Acımız öfkemiz dalgalanırsa
Zalimler önünde duracak mıdır?

Hasan ÖZGÖL

OY DAĞLAR

Bir avuç tohum idim dostun elinde
Topraktan toprağa kattılar beni
Yeryüzünü henüz bulmu idim ben
Çukurdan çukura attılar beni

Oy dağlar dağlar yaralı dağlar
Yaranın içinde dermanlar ağlar

Hani tarlamızın bağı bostanı
Karlar kaplamışlar bağın üstünü
Daha toplamadan salkım üzümü
Pazardan pazara sattılar bizi

Oy dağlar dağlar dumanlı dağlar
Dumanın içinde havalar ağlar

O yelleri yerinden estiremedim
Bu işin sonunu kestiremedim
Şu yanan bağırimi susturamadım
Zindandan zindana attılar beni

Oy dağlar dağlar belalı dağlar
Belanın içinde yoksullar ağlar

Turab oldum cümle alem çiğnedi
İniltilerimi hiç bir kimse duymadı
Kurtlar kanım emdi gine doymadı
Dertlerden dertlere tuttular beni

Oy dağlar dağlar dumanlı dağlar
Dumanın içinde o halkım ağlar

TURABİ YILMAZ

ANADOLU AGIT GELENEĞİ

CAN YOKSUL

Değerli bir dost, arkadaş Haydar Ali Avcı ile tanışalı birkaç yıl oluyor. Bu süreç içerisinde yazıştık, telefonla konuştuk, karşılıklı ziyaretlerde bulunduk hep. Onu ilkin nerede nasıl tanıdım, nasıl tanıştık anımsıyamıyorum birtürlü? Son yıllarda bir unutkanlık belirdi bende. Nedenlerini yaşlanmama, alkol kullanmama bağlamaya çalışsamda yetmiyor. İşkencenin önemli izlerinden biride bu sanıyorum.

H.A.Avcı arkadaşla sıcak ilişkimiz hep sürdüğü gibi gittikçe koyulaşıyor da. Çünkü giderek birbirimizi daha çok tanıyor, anlıyor, birbirimize saygı ve sevgimizi artırıyoruz. Ortak yanlarımızdan birisi şiir, diğeri Halkbilimi çalışmaları.

H.A.Avcı arkadaşımın elinde gerçekten övgüye değer çalışmalar var. Yirminci yüzyılın son yarısında Türkiyeli insanı konu alan bir destanı su yüzüne çıkmadı henüz. Onu taslak halindeyken okudum ilkin.

Ne güzel bir anlatım var. Upuzun, yüzlerce sayfa olmasına karşın hiçte sıkılmıyor insanı okurken. Onu bir yana bırakalım. Ya diğeri çalışmaları... Almanya'da fabrika işçiliği yaparak yaşamını sürdürürken, kültür-sanat çalışmalarını da harıl harıl sürdürüyor. Bıkmıyor, usanmıyor birtürlü. Üstelik zevk alıyor bu tür çalışmalardan. Bir yandan harıl harıl kaynak topluyor. Bir yandan bıkip usanmadan okuyor. Sağladığı, edindiği birikimi yazıya döküp Türkiye'deki ve Almanya'daki dergilere ulaştırıyor. Yardımcı olmaya çalışıyor birçok okuyucu, yazar-çizer arkadaşına. Sırası gelince susup dinliyor, öğreniyor. Sırası gelince anlatıyor bildiklerini. Alçakgönüllülükle hep. Kırıldıklarından uzaklaşıveriyor sessizce...

Kurucusu ve sorumlusu olduğum ALLITURNA dergisine bugüne değin omuz verdi hep.Yazılar göndererek,dağıtarak yardımcı oldu.Gelen,yayınlanan yazıları gerçekten doyurucu.Çünkü herbiri uzun bir araştırmmanın,incelemenin ürünü.Baştan savmacalığı,kolaya kaçmacılığı sevmiyor zaten.Halkbilimi'nin önemini ve birçok çalışmaların temel taşı olduğu bilincine erişmiş.

Halkbilimi çalışmaları ülkemizde çok genç, çok kısır olmasına karşın o bunun öneminin bilincinde.Bu nedenle hiç umulmadık konularla karşımıza çıkıyor hep.Dağarcılığını açıp hergün bir başka durum çıkarıyor ortaya.İlişkileri dostça ve içten.Çalışmaları övgüye değer ve sevindirici.

Çeşitli dergilerdeki yazılarından sonra ilk yapıtıyla karşımıza çıktı sonunda."Halk Bilimi Çalışmaları 1" (Anadolu Ağıt Geleneği) adını taşıyan bu yapıtında önemli bir konuyu araştırıp-inceleleyen Haydar A.Avcı arkadaş daha nice çalışmalarını yayınlamak için sırada bekletmektedir.Kitap;Turna Yayınları'nın ilk kitabı olarak çıktı.Dileğimiz dahasının sürmesi.

"Anadolu Ağıt Geleneği"ne önsözü değerli yazarımız,Fakir Baykurt hocamız yazmış.Ne güzel değerlendirmiş konuyu.Yazdıklarından bir bölüm aktaralım.Ne diyor bakın:

"...Haydar Ali Avcı,iyinin iyisi bir yolda, özellikle yabanellerde öz kültürümüzden uzaklarda,yoksunluklar içinde büyüyen çocuklarımıza, gençlerimize yararlı işlerin yoluna çoktan koyulmuştur.O,buradaki pek çok yurttaşımız gibi günde sekiz saat ekmek parası getirecek bir işte çalışıyor,boş vakitlerinde okuyor,araştırıyor,tatillerinde gözlemler,incelemeler yaparak hazırladığı konuları yazıyor.

"Anadolu Ağıt Geleneği" değerli bir kitaptır. Halkbilim alanı, modern sanatları besleyen, onlara kan, can, hem de renk veren, yaşam kadar önemli bir kaynaktır. Bu alanda ne yazık ki az insan, boş sözleri bırakıp işe koyuluyor. H.A. Avcı'nın ilk kitabı bu alanda alçakgönüllü bir örnek oluşturuyor. Bir işi övmek için başka bir tutumu yeriyorum diye okurlar beni kınamasınlar: "Folklor sanata zararlı değil mi? Düşman değil mi?" gibi tartışmalar yazın dergilerimizde nice sayfalar doldurdu. Herşeyin bir kararı var. Kararını aşınca bal da zararlıdır. Halkbilim der yatar, halkbilim der kalkar, başka kaynaklara, değerlere gözlerini, gönlünü kaparsan, bu halkbiliminin suçu değildir. Bir yazar, bir ozan, ya da ressam, müzisyen olarak çalışan insanlar, geçmişte yaşamış engin gönüllü insanların bıraktığı o canlandırıcı kaynaktan bir damla içmemişlerse, inanın o insanlar son derece yoksul gönüllüdürler. Bunların topluma ya da halka vereceği, verebileceği yararlar, son derece sınırlıdır.

Gene de belirteyim, ben bir halk bilimci değilim. Ama halkbiliminden yararlanmayı Latin Amerika, Fransız, İngiliz, Rus, Sovyet, Çin yazın ürünlerinden yararlanmak kadar gerekli sayıyorum. Halkbilim herşey değildir, ama yaşamda "olmazsa olmaz" değerler vardır, halkbilim onlardan biridir.

Bu bilimin "Ağıtlar" alanı, çok içli, çok varsıl sözler, acılar, acılı anlatımlar alanıdır. Ne yazık ki bu alan çok boştur. Dostum Haydar A. Avcı, ilk yapıtıyla ortaya bir tak dikmiş oluyor.

Onun büyük verimler getirecek bir yola çıktığına inanıyorum. Bu yola çıkışta onu, köyünden beriye aşan gediğe kadar geçirmeye gelmiş gibi duyumsuyorum kendimi. Ona candan, yürekten iyi yol-

culuklar diliyorum."Güle güle Haydar A.Avcı!Elin, kucağın dolu dön kardeşim!" diyorum."

Fakir Hoca'mızın bunca söylediklerinden geriye ne kaldı ki.?

"Anadolu Ağıt Geleneği"ne Halkbilimi nedir? sorusunu yanıtla başlayan Avcı,sonra konuyu değişik başlıklarla işlemeye koyuluyor."Ağıt Nedir, Ağıtçılar,Ağıtların Ölçüsü ve yapısı,Ağıt Geleneğinin Kökeni,Ağıtlar Hangi Olaylar Karşısında Yakılır" gibi başlıklarla konuyu derinlemesine bir öz halinde işliyor.Sonra örnekler sunuyor çeşitli ağıt yakmalarından.

Baskı tekniği açısından eleştirmeye değer birçok yanlar var kitapta."Anadolu Ağıt Geleneği" adının kitap kapağına alınmaması,baştan savma giriş sayfası,çuvala patates doldurulurcasına sıkışık bir şekilde yazılan önsöz,bundan sonra Halkbilimi Nedir sorusunun başına eklenen bir (a) harfi (daha sonra gelecek olan-b- harfi neredeyse belli değil) sayfa düzenlemelerindeki fazlaca boşluklar veya tıka basa doldurulmalar,1-2-3-4-5-6 numaralarla verilen ana başlıkların normal küçük harflerle yazılması kitabın biçimini etkileyen önemli etkenler olarak sayılabilir.

Yüzelliden çok kaynakçadan yararlanılarak yapılan bu küçücük,özlü çalışmada kaynakçaların numaralanmaması,rastgele,düzensiz dizimi,çoklarında sayfa numaralarının verilmeyişi de olumsuzluklar arasında sayılabilir.

"Anadolu Ağıt Geleneği" kendi konusunda önemli bir boşluğu doldurmada örnek gösterilebilir.Haydar A.Avcı arkadaşın bir yandan fabrika işçiliği yaparak bir yandan bu tür çalışmalara derinlemesine dalması gerçekten övgüye değer. Halkbiliminin ihmal edildiği veya birçok aydın-

larımız, sanatçılarımızca bile bu konunun kavramadığı, önemsenmediği böyle bir dönemde yapılan bu küçük çalışma övgüye değer. Diğer ciltlerinde daha yeni konularla bu kitabı zenginleştirecek olan Avcı tarihsel bir sorumluluğu özveriyle, severek, inatla sürdürüyor. Derleyip, toplayıp eski açıları bu çalışmasıyla bir daha canlandırıyor. Hemde arı, duru, akıcı bir dille... İnsanın içini sızlata sızlata...

Kendi değişlerinden iki ağıtında yer aldığı 96 sayfalık bu birinci ciltin ve sonrakilerin Haydar için iyi bir başlangıç olduğunu vurgularken tüm okuyuculara salık veririm.

Okuyalım "kıssadan hisse" kapalım.

ALLITURNA

Aylık Dergi

Kurucusu: CAN YOKSUL

Yazışma adresi: Postlagerkarte Nr. 119702/C
4930 Detmold-ALMANYA

Edebiyatseverlere öneririz.

EZELİ DOĞANAY'IN

ŞİİRLERİ ÜZERİNE

Ursula Reinhard

Ezeli Doğanay eski halk şiirinin kalıplarına geleneksel ve yeni içerikler serpen bir halk ozanıdır. Bunlar yüzyıllarca ozanlar tarafından yapılmış aşk şiirleri, ayrılık, vatan hasreti, ağıt, arkadaşlara övgüler, ideolojik ve sosyal eleştirel türkülerden oluşuyorlar. Bunların yanı sıra Ezeli, kendi kişisel ve modern çağın problemlerini de sergiliyor. Amacı insanları eğitmek, insanca yaşamın önemine dikkatleri çekmek, hayatın zorluklarını aşmada ve tabiatın güzelliklerini tanımada öğretici olmaktır. Duyarlı bir şekilde ülkesinde hakim olan yoksulluk üzerine, yaşam üzerine, "buda gelir buda geçer" diyen dininden öğrendiği gelip geçen yaşam üzerine yazıyor. Ama bizlerin diğer insanlara karşı sorumluluklarımızı da vurguluyor Ezeli ve birçok başka şeyi de. Alevilikte tanrıdan ve din uğruna şehit olanlardan dolayı olan dert Ezeli'de kişisel derde dönüşüyor, inancın gizi kendi saklısına. Bu şiirlerde dini sembollerdeki düşünce, bireysel dü-

şünceye dönüşerek yeniden yaşar.

Ezeli'nin yaşama bakan, felsefi düşünceleri, ölçülü halk şiirinin kıymetli eski elbiselerini giymişlerdir. Onlarda koşmanın çeşitli şekilleri onbirlik hecesiyle ve kafiyeleleriyle görülmektedir.

a b c b ilk kıtada ve gelen kıtalarda.

c c c b

d d d b vs.

Semai şeklini sekizlik hecelerle ve koşma kafiyesiyle kullanıyor şair. Sadece Orta Asya'daki Türkler tarafından beslenmiş ve Anadolu'ya göçen soylar tarafından buraya taşınmış mani türünü insan nafiye arıyor. Bunun nedeni, bu şiir türünün ciddi içeriğe uymadığı. Mani geleneksel, hafif, dans müziği ve hiç bir ozan kendini onunla aynılaştırmak istemiyor. O insanları düşündürmek, sarsarak uyardırmak ve daha iyi olmaları için etkilemek istemektedir.

Ezeli'nin şiirleri basit ve derin güzellikte melodilerle vurgulanıyor ve altları çiziliyor. Şair onları köyünde ikiside dede olan dedesinden ve babasından öğrendi. Şiirlerinde olduğu gibi müziğinde de Ezeli içli ezgileriyle Türk müziğinin hazinesinden, türkünün gelişimi içinde sona doğru daima tonu aşağıya inen dörtlü ve beşlilerin yardımıyla çok sesli duyulan sazla kotarıyor. Bu tipik Anadolu karakteristiğini de Türkler halk şiiri gibi ana yurtlarından buraya kurtardılar ve İslam dünyasından alınmış zengin, süslü, uzatılarak söylenen melodilerle beraber yüzyıllarca korudular. Türk Halk Müziğinin bu iç içe girmiş özellikleri ve güzellikleri Ezeli'nin türkülerinde görülüyor ve zamanımıza kadar tekrar yayılıyor.

Türkçesi: Mustafa Demir

OZANCA

TÜRKÜLERİMİZ

EZELİ DOĞANAY

Bir önceki sayımızda türkünün tanımını yapmış-
tık.Ama yer sorunundan dolayı konuyu etraflı bir şe-
kilde ele alamamıştık.Türkünün tanımını yaparken 6-5
ve 4-4-3 duraklı hece ölçüsüyle yazılır demiştik.Ka-
fiye düzeni a,a,a,b,b. c,c,c,b,b. şeklindedir.Üçlük-
lerden sonra gelen ikişer dizelik bölümler nakarat-
tır.Bu nitelikleri içeren manzumeler halk müziği ez-
gileriyle bestelenirse türkü olur,demiştik.Bu sayı-
mızda bu konuyu daha da etraflıca açarak;tanımıyla,
yapılışıyla,türlere ayırarak inceleyelim.

"Halkın ortak malı olan ölçü,uyaklı dizelerle
oluşan halk ezgileriyle beslenen en yaygın bir ede-
biyat (yazın) türüdür...Ağızdan ağıza dolaşan,ku-
laktan kulağa,gönülden gönüle aktarılan kuşaklar a-
rasındaki en sağlam bir bağ niteliğinde olan türkü-
ler/türkülerimiz sözlü edebiyatımızın en güzel ve
en etkili örneklerindendir." (1) Türküler genellik-
le yaşanan bir olaydan sonra doğarlar.Yaratıcı olayı
yaşayarak,etkisinde kalarak yapar türküsünü.Bundan-
dır ki,"Türküleri hayat şartlarının ve toplumsal dü-

zenin dışında bir varlık olarak düşünmenin doğru olmayacağını, okuması-yazması olmayan halkın, ritmin ve melodinin devamlılığından faydalanarak meseleleri ancak türkülerle kulaktan kulağa duyurabildiğini söylemiştim.." diyor türkülerle çiçeklenen bir ünlü ozanımız."O zaman bir milletin halini türkülerden öğrenmek mümkün olacak.Bu türküler halkın hayatının bir ifadesi değil mi?Onlar çiçekten,sıtma-dan,tarlasını basan selden ve çekirgeden bahsetmiyor mu?Felaketin nerden geldiğini bildiği halde feleği diline doluyarak,'kahpe felek sana nettim neyledim/Asiya'bın misali çarhı başımda söndürdün.Kimine zevki sefa verdin kimine mihnet.' diyerek yeryüzündeki adaletsizlikleri onlarla anlatmıyor mu?

Korkuyu,acıyı bu türkülerle anlatmıyor mu?Çocuk doğuramayan kadının toplum düzenine karşı duyduğu korkuyu acıyı bu türkülerle anlatmıyor mu?Kitleler halinde öldürülmüş ve yok edilmeye çalışılmış zümrelerin hikayesi bu türkülerle anlatılmıyor mu?Asırlardan beri bir lokma ekmek için memleketi bir uçtan bir uca dolaşan milyonlarca yurtsuz yuvasız insanın garipliği, ızdırabı bu türkülerle anlatılmıyor mu?Mademki bu türküler bu kadar hazindir,o halde halkın hayat şartları tahammül edilmeyecek kadar hazin demektir." (2) Yukarda belirttiğimiz gibi türküler genellikle ve mutlaka bir olayın sonucunda doğarlar.Türküleri kendi aralarında türlere ayırırsak:

1.Sevda türküleri,2.Doğa türküleri,3.Ağıtlar,4.Hasret türküleri,5.Meslek türküleri,6.Dini türküler,7.Mapushane türküleri,8.Askerlik türküleri,9.Tarihi türküler,10.Ninniler,11.Oyun havaları,12.Kahramanlık türküleri,13.Yergiler.Ve azımsanmıyacak bir tür daha göze çarpıyor:Maniler...Manilerde çok zaman bir ezgi yakıştırılır ve türkü gibi söylenir.

Aşağıda size türkülerimizden örnekler sunuyorum.

GÖNÜL GURBET ELE GİTME

Gönül gurbet ele gitme
Ya gelinir ya gelinmez
Her güzele meyil verme
Ya sevilir ya sevilmez

Yörüktür bizim atamız
Yardan atlattı zatımız
Gurbet ilde kıymatımız
Ya bilinir ya bilinmez

Karacoğlan düşse yola
Hızır yardım etse bile
Yar dediğin demir kale
Ya alınır ya alınmaz

BAHÇE BİZİZ GÖL BİZDEDİR

Eşrefoğlu al haberi
Bahçe biziz gül bizdedir
Biz de Mevla'nın kuluyuz
Yetmiş iki dil bizdedir

Arı vardır uçup gezer
Teni tenden seçip gezer
Canan bizden kaçıp gezer
Arı biziz bal bizdedir

Kuldur Hasan Deda'm kuldur
Manayı söyleyen dildir
Elif hak'ka doğru yoldur
Cim ararsan da bizdedir.

GÖNÜL SENİN ELİNDEN

Gönül senin elinden
Şaşırdım nere gidem
Ellerde güzel çoktur
Vermezler sevem nitem

Gel gönül uslan gönül
Zulmetme bana gönül
Koşa koşa yoruldum
Gelme peşimden gönül

Dağı taşı aşarsın
Kuşlar gibi uçarsın
Eski dert kapanmadan
Yeni dertler açarsın

Yazı yazdım karasız
Derde düştüm çarasız
Ben düştüm bir ateşe
Siz düşmeyin yanarsız.

PİR SULTAN'LA VEYSEL BABA

İki ayrı telden çaldı
Pir Sultan'la Veysel Baba
İkiside menzil buldu
Pir Sultan'la Veysel Baba

Biri halk gönlüne girdi
Halkına özünü verdi
Biri bağda güller derdi
Pir Sultan'la Veysel Baba

Biri halkı uyandırdı
Halkı hak'la dayandırdı
Biri toprakla kandırdı
Pir Sultan'la Veysel Baba

Biri haksızlık görünce
Karşı koydu daim önce
Biri gitti gündüz gece
Pir sultanla Veysel Baba

Ezeli gerçeği yazdı
Biri zulme mezar kazdı
Biri sazım deyip gezdi
Pir Sultan'la Veysel Baba

EZELİ DOĞANAY

Gurbet Denen Acılı Kuş adlı kitabından.

GURBET DENEN ALICI KUŞ

Ezeli Doğanay

Ozan Can Yoksul'un
değerlendirme yazı-
sıyla çıktı!

Ezeli, halk şiiri geleneğine ve kalıplarına bağlı kalarak örüyor şiirlerini. Konularını; kendi yaşamından, yaşadığı çevrelerden ve içinde bulunduğu ruh halinden seçen ozan onları; inançları ve bilinciyle birleştirerek, yoğurarak türküleştiriyor.

O şiir yazmaya, toplumda yoğun çalkantıların, uyanışın ve örgütlenmelerin yaşandığı bir dönemde başladı. Bir angeldi, Alevi kültüründen aldığı değer yargılarıyla yeni tanıştığı toplumcu düşünceler çatışmaya başladı. O, bu çatışmada yeniden yana taraf tuttu.

Mustafa Demir

Halk şiiri üzerine çalışırken, karşıma, Almanya'da filizlenen Türk halk şiiri olgusu çıktı. Bunu araştırırken, Ezeli Doğanay'ın şiirlerini gözden geçirmek ve yayına hazırlamak durumuyla karşı karşıya kaldım.

Geleneksel divan tasnifi içinde -ilk dördlüğün son harfine göre- verdiğimiz bu şiirler, Anadolu'nun en doğusundan Avrupa'nın ortalarına uzanan bir duyarlılığın ipuçlarıdır. Geleneksel söyleyiş biçimlerinden yararlanarak çağdaş temaları yakalayan bu genç ozan, zamanla, şiirini daha da geliştirecektir.

Almanya'daki halk ozanlığımızı tanıtan yazımla birlikte yayınladığımız bu şiirler, araştırmacılar için de yararlı bir kaynaktır.

Rıza Zelyut

Ezeli'nin şiirleri, basit ve derin güzellikte melodilerle vurgulanıyor. Şiirlerinde olduğu gibi müziğinde de Ezeli, içli ezgileriyle Türk müziğinin hazinesinden, tonu aşağı inen, dördlül ve beşlililerin yardımıyla çok sesli duyulan sazla kotarıyor.

Ezeli'nin şiirlerinde; dinsel sembollerdeki düşünce, bireysel düşünceye dönüşerek yeniden yaşıyor.

Ursula Reinhard

BEN HAKKI YARATTIM KENDİ ÖZÜMDEN

Ben hakkı yarattım kendi özümden
Meleklerde bana eğilmedi mi?
Kâbe benim,taşta toprakta değil
Dört kitapta bana bir gelmedi mi?

Musa oldum tur dağında dolaştım
Beni ben yapanla orda görüştüm
Gizli sırlarıma bir bir eriştim
Ben beni ben bildim sen bilmedin mi?

Davut oldum hakkın sesi ile bir
Herşey bende mevcut ayrı değildir
Hakkı zikretmiyen o nasıl dildir
Er olan sözünden kem silmedi mi?

Senden ayrı değil gün ile ayım
Bakmaz isen gönül gözüyle daim
Yerim göğüm semahlarda İsaım
Göge çekildim de hiç inmedim mi?

Muhammet oldum da Ali haldaşım
Birliği dirliği bir kılmak işim
Hüseyini dünyaya benim gelişim
Başka can olupta ben gelmedim mi?

Aşık HOSEYİN AKKUŞ

EMEKCİ'nin CAN CANA'dan sonra yeni kaseti
yakında çıkıyor.

Toplu ve tek istekler için dergimiz adresi-
ne yazınız.

AĞLA KIZILIRMAK AĞLA

Çiçekleri sevdirmezler
Ağla Kızılırmak ağla
Sevdiğini övdürmezler
Ağla Kızılırmak ağla

Ağlamak var türlü türlü
Kimi arı kimi kirli
Ne korkulu ne kibirli
Ağla Kızılırmak ağla

Birbirini bozan izler
Kendini kendinden gizler
Al boyalı kara yüzler
Ağla Kızılırmak ağla

Emekçi bilir hatırı
Bir ömür aldık götürü
Birazda bizden ötürü
Ağla Kızılırmak ağla

EMEKÇİ

DOST MEKTUBU

Dostum bana mektup yazmış
Üzülme gelir geçer diyor
Satır satır umut yazmış
Eken bir gün biçer diyor

Tanışmadık yüzlü gözlü
Kısa yazmış özlü özlü
Her satırı derin sözlü
Herkes dostun seçer diyor

Haru Yiğit niye yasta
Gün geçtikçe düşmüş hasta
Canım kurban böyle dosta
Bir gün güller açar diyor.

HARUN YİĞİT

DOSTUM

Ne söylesem anlatamam
Olsun size ayan dostum
Sözümde fayda bulamam
Geçer böyle zaman dostum

Kimisi beyliği korur
Fakir fukarayı soyar
Karnı hep haramla doyar
Gelde buna dayan dostum

Kimisi softalık satar
Lafı birbirine katar
Gelene gidene çatar
Gelde buna inan dostum

Konuşurken evliyadır
Yaptıkları tüm hatadır
Halkın başına beladır
Yanar buna kanan dostum

Herkes bildiğinden şaşmaz
Zeki derki böyle kalmaz
Yalancılar menzil almaz
Gelin direnelim dostum.

M.ZEKİ SULAK

GÜLESİM GELİR

Ey güzel Türkiye'm ey bizim eller
Toprağına kurban olasım gelir
Ortaktır derdime şu sarı teller
Vurdukça sazıma vurasım gelir

Susuz kalmış gül misali solmuşum
Yıkılası gurbet elde kalmışım
Ak sineme kara taşlar çalmışım
Baktıkça derdime gülesim gelir

Kimler koymuş şu kapıyı aralık
Ellere ışıktır bize karanlık
Ona buna boşa ettim cıraklık
Çekilip kenarda durasım gelir

Hasret Kemteri ulu postlara
Alışmış kedere kara yaslara
Senelerdir hasret kaldık dostlara
O güzel dağları göresim gelir.

KEMTERİ

DURUYOR

Girdi aramıza şu yüce dağlar
Dumanı başına çökmüş duruyor
Yiğite gurbetlik zehir gibidir
Gizli yüreğine akmış duruyor

İner Aras gibi yeşil ovaya
Bakar durur kinli gözle havaya
Bin bir hasret besler yurda yuvaya
Nicedir sineye çekmiş duruyor

Küçük Nüşani'yim derdim dökünce
Dağlarıma kara bulut çökünce
Ereğinin çilesini çekince
Umut tohumunu ekmiş duruyor

KOCOK NURŞANI

ELLERİM AĞLIYOR ANAM

Yatamaz oldum sancıdan
Uykuyu böldüm geceden
Baktım inceden inceden
Ellerim ağlıyor anam

Eller tatlı rüyasında
Kimi coşar sevdasında
Şu gecenin ortasında
Ellerim ağlıyor anam

Ne etmiştim ben feleğe
Mahkum eyledi küreğe
Patlamış her yanı yine
Ellerim ağlıyor anam

Yanar içi, sızlar dışı
İlacım yok saram şimdi
Altı aylık çocuk gibi
Ellerim ağlıyor anam

İKİ MANİ

Mani de mestim oğlan
Küçükken dostum oğlan
Büyümüş de yar sevmiş
Ben sana küstüm oğlan.

xxxxxx

Bir sigara ver bana
Bak dumana dumana
Gece gündüz yalvardım
Gelmedi yar imana

ORHAN BAHÇIVAN

YETMEZ Mİ?

Haklı iken haksız diye
Çattığınız yetmez mi be
Bizi alıp yaban ele
Sattığınız yetmez mi be

Haksızlığınıza paha
Bak rezaletiniz aha
Varınıza bir kat daha
Kattığınız yetmez mi bi

Konut fonuyla köşeyi
Siz bilirsiniz neşeyi
Size yarayan herşeyi
Kaptığınız yetmez mi be

Bize kör bakan gözlere
Doyduk biz yalan sözlere
Üvey evlat gibi bizlere
Baktığınız yetmez mi be

Geldi geçti bunca günler
Saydık durduk birer birer
Dost İhsani'yi derbeder
Yaptığınız yetmez mi be?

İHSAN ÖZGÜR

BAYRAM OLUR

Äyda yılda dost yüzünü
Görünce bir bayram olur
Kulağıma dostluk sesi
Vurunca bir bayram olur

Koca dünya yolumuzdur
Hasret minet malımızdır
Dostluk aşkı dolumuzdur
İçince bir bayram olur

Şefkat dolu gülen yüzler
İlham verir gerçek sözler
Sevgi acı garip bizler
Sorunca bir bayram olur

Gelen giden dönen çarkta
Ali Cemal varda yokta
Eksik kulda kerem hakta
Erince bir bayram olur.

ALİ CEMAL

SANAT '89

Bu fiş 5 sayı için geçerlidir.

Abone ücreti:

Almanya 25 DM. İsveç 75 SK.
Fransa 75 FF. Belçika 500 BF
Hollanda 30 Fl. İngiltere 7.5

ADI:

SOYADI:

ADRESİ:

TARİH:

ABONE ÜCRETİ:

Yaz. adresi: c/o Yıldırım,

11 Av. de l'Europe Log:248 94230 Cachan

HAL DEĞİL

Bak şu zamana kardaş
Halimiz eski hal değil
Diller yalan söyler oldu
Dilimiz eski dil değil

On alıp yüze satıyor
Gidip sırt üstü yatıyor
Helala haram katıyor
Elimiz eski el değil

Boyalı papuçla geziyor
Binbir yalanlar diziyor
Harama kuşak çözüyor
Belimiz eski bel değil

Burhani'nin sözü haktı
Doğrular canından bıktı
Güllerin naylonu çıktı
Gülümüz eski gül değil.

BURHANİ

İNCİT

Geri geleceksen gittiğin yoldan
Ne dağları küstür ne yolu incit
İlim denizinde yüzmek bilmezsen
Ne deryaya dokun ne salı incit

Dost elinden aldık dostluk selamı
Kurbanıyık dost yolunu bulanı
Bir mecliste dinlemezsens kelâmı
Ne heceye dokun ne dili incit

Kurduğun düzeni yürüteceksen
Bulanık suları arıtacaksan
Umut güllerini kurutacaksan
Ne bağbanı anlat ne gülü incit

Bilen çoktur Şah Senem'in özünü
Ben kendi yolumdan aldım hızımı
Çalamazsan benim gönül sazımı
Ne mızraba dokun ne teli incit

ŞAH SENEM

BİÇİLMEZ İMİŞ

Saman pazarında mücevher taşı
Ha deyipte babam saçılmaz imiş
Milyonlarca akan garip göz yaşı
Meyle meyhanede içilmez imiş

Herkesi dost bildim tanımam yadı
Dilimden düşmüyor dostumun adı
Kara günün ömrü ömrümü yedi
Ak günde sadık dost seçilmez imiş

Bir zaman kendime bir adam derdim
Adamlık uğruna canımı verdim
Yaşadım ortamı gözümle gördüm
Ser verenler sırdan geçilmez imiş

Meçhuli'ye darıl kızma kardaşım
Yağsız kuru soğan yavandır aşım
Bana ötesini sorma kardaşım
Sadık dosta paha biçilmez imiş

MEÇHULİ

Atiye

YAZIN

TİRYAKİLER! ABONE OLUN!

ABONE KARTI
LÜTFEN DERGİNİZE
..... SAYIDAN İTİBAREN
ABONE YAPINIZ.

Yıllık abone ederl olan 20.-Dm
banka dekontu ya da posta
havale makbuzunun suretiyle
birlikte bu kartı doldurarak
yollayınız.

BANKA: H. Özer, Deutsche
Bank, Düsseldorf. Konto Nr.
656 23 26, Blz 300 700 10

Adı

Soyadı

Adresi

TÜRKİYELİLERİN KÜLTÜR DERGİSİ
YAZIN, GÖRÜŞLERİNİZİ, YAZILA-
RINIZI, ELEŞTİRİLERİNİZİ, KARİ-
KATÜRLERİNİZİ, ŞİİRLERİNİZİ
YAYINLAYABİLECEĞİNİZ İLK
DERGİDİR.

USTALARI VE YENİLERİ
İZLEYEBİLECEĞİNİZ DERGİDİR.

YAZIN'I DÜZENLİ OLARAK
OKUMAK İSTEYENLER ABONE
OLUYORLAR.

SİZ DE ABONE OLUN.
OKUR YAZAR AİLEMİZE KATILIN.
SİZ DE YAZIN.
HOŞGELDİNİZ.

YAZIŞMA ADRESİ: Yazın Yayıncılık,
Mainzerlandstr.147/V, 6 Frankfurt
T e l e f o n : 069/ 73 06 238

Sevgili Dostlar,

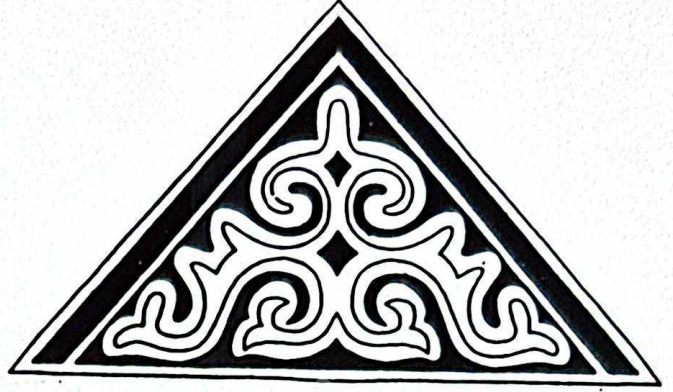
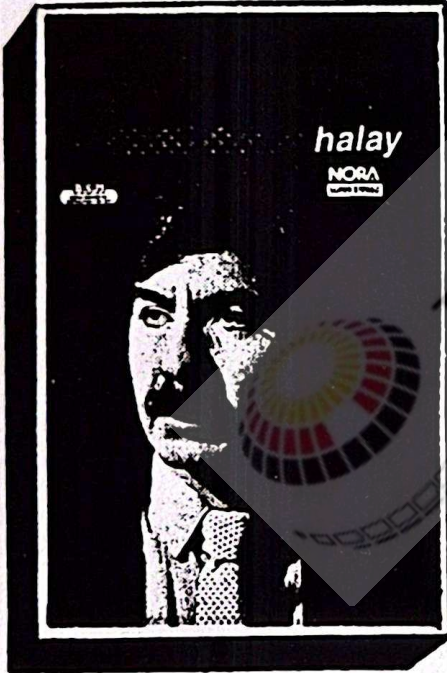
Müziğin hamuru duygudan yoğurulmuş... Coşkısına da "ritm", adını vermişler müziğin bilimcileri. Forte denilen beş çizgi üzerinde notaların yeri değişmiş, türlü çeşitli model bulmuş ama özündeki sevgi yumağı bizlerin gönlünde hiç bozulmamış. Güzel Türkiye'mizi gelin bir dolaşalım hele. Erzurum'un "bar,,ı var, Doğu Anadolu'nun ise "halay,,... Ege'nin de "zeybek,,ı dostluğun bir timsali olmuş yıllar boyu... Kısacası, halkımızın, mutluluğu ve de hüznü folklor dergahı içinde yöre yöre ayrı isimler, farklı oyun özellikleri kazanmış.

Ancak ben yöre şövenliğine her zaman karşı oldum. İnsanı insan yapan bütün "güzellikleri,, kaynaştırıp adını "Halay,, koydum.

"Halay,, barıştır... "Halay,, coşkurur... "Halay,, kardeşliktir... Ve "Halay,, dostluktur.

Kalın Sağlıcakla

Arif Sağ

Şu dünya nasıl doğmuş onu bilelim
Kimler ayırtetmiş bunu bulalım
Dünya yanacakmış neden soralım
Doğuştan ateşmiş batışı olmasın
Güzel dünya hainlere kalmasın

İçince sarhoşa sarhoş demem ben
İçkinin tesiri değil midir o
Gerçek sarhoş hakka gidene denir
Çünkü kalbi hakla değil midir o
İlhamı haktan gelen değil midir o

Şahit tuttum yeni doğan çocuktan
Nefret ettim tepemdeki sıcaktan
Kurtulmak istiyorum köşe bucaktan
Herkes istemez mi aydınlık yeri
Hayır yapak artık bırakak şeri

Sömürü ve sömürülen seçildi
İnsanlar çoğaldı dünya küçüldü
Aydan sonra yıldızlara geçildi
Güneşe yöneldi hızımız bizim
Doğuştan böyleydi sözümüz bizim

BEKTAŞ TOSUN

KARA TREN

Kara tren kalktı Anadolu'dan
Yaban ellerine göç oldu gardaş
Farkımız yok bir yaşayan ölüden
Beylerin yüreği tuç oldu gardaş

Kadın erkek doldurdular vagona
Sensin gurbet elde sürünen gene
Hani dönecektin gelecek sene
Saydın mı yılların kaç oldu gardaş

Gümrük kapısından girersin yurda
Öfkeyle bakarlar bizlere burda
Her nereye varsan rüşvet var orda
Huzurlu yaşamak güç oldu gardaş

Bir yerde yabancı bir yerde garip
Ya sakatsın ya bir derde mustarip
Bir kimse hakkına çıkmadı sahip
Ver hakkımı dedin suç oldu gardaş

Serabi der hor göründük horlandık
Ağır şartla çalışmaya zorlandık
İyi kötü dillerini öğrendik
Sınıf iki idi üç oldu gardaş

SERABİ